

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
The Journal of Social Sciences Institute
Sayı/Issue: 39 – Sayfa / Page: 91-108
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 11.01.2018 Kabul/Accepted:
03.03.2018

**VAN'DA YAYINLANAN ŞAMRAM (2000-2002)
DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

***AN ANALYSIS ON THE MAGAZINE OF ŞAMRAM
PUBLISHED IN VAN (2000-2002)***

Doç. Dr. M. Zahir ERTEKİN
Bingöl Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Doğu Dilleri ve Edebiyatı Bölümü
zahirertekin@hotmail.com

Öz

Kültür ve edebiyat dergileri bir şehrin kültür ve sanat hayatına yön veren damarlar gibidir. Aynı zamanda dergiler çıktıkları dönemin tarihinden izler taşır. Her dergi yeni umutlarla çıkar ve kapanan her dergi de pek çok acı-tatlı anıyı da beraberinde kapatır. Bu açıdan her derginin ayrı bir hikayesi vardır.

Van 2000'li yıllarda peş peşe çıkan edebi-kültürel dergilere ev sahipliği yapıyordu. *Hazan, Seyir, Şamram, Serencam, Bilge Adamlar, Beyaz Gemi, Tandır, Dünyada Van, Ay Karanlık, Aralıklar, İhlamur, Vanlıların Sesi, Artos, Tebessüm, Empati, Beşinci Mevsim, Mavi Boncuk, Ferda, Kelime* bu devirde yayın yapan akla ilk gelen dergilerdir. Bunlardan 8 sayı çıkan (2000-2002) Şamram, adını Urartu Devleti'nin mühendislik harikası olan su kanallarından almış bir dergidir. Dergide bilimden sanata, edebiyattan sanata hatta sanat tarihine uzanan pek çok çalışma neşredilmiştir. Pek çok şair, yazar ve araştırmacıyı bir arada buluşturan dergi, sessiz sedasız bir şekilde yayın hayatına son vermiştir. Bu makale Van ilinin edebi-düşünce dünyasına önemli katkılar sağlayan Şamram dergisinin serüveni konu edinmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şamram Dergisi, Van, Urartu, Van'da Dergicilik.

Abstract

Cultural and literary magazines are like vessels that guide a city's cultural and artistic life. At the same time, the magazines show traces of the date of the period they were dating. Each magazine comes out with new hopes and every magazine that closes with a lot of bitter-sweet memories. In this respect, each magazine has a separate story.

Van was home to literary-cultural magazines issued consecutively in 2000s. Hazan, Seyir, Şamram, Serencam, Bilge Adamlar, Beyaz Gemi, Tandır, Dünyada Van, Ay Karanlık, Aralıklar, Ihlamur, Vanlıların Sesi, Artos, Tebessüm, Empati, Beşinci Mevsim, Mavi Boncuk, Ferda, Kelime are the first magazines that comes to mind. Among these magazines, Şamram named with the engineering marvel of water channels of The Kingdom of Urartu, was issued 8 times between 2000-2002. Many studies have been published, ranging from science to art, literature, art, and even art history. However the magazine of Şamram, which brought together many poets, writers and researchers of that time put an end to publishing quiet and retiring. This study mentions the adventure of the Magazine of Şamram, which made great contributions to Van's literary-thought world.

Keywords: Magazine of Şamram, Van, Urartu, Magazine Publishing in Van.

Giriş

Sürelî yayımlar özellikle de dergiler, toplumun edebiyat ve fikri hayatında önemli roller üstlenmişlerdir. Dergiler, bir roman veya hikâye gibi tek bir kalemden çıkan yazılardan oluşmadıkları, aksine pek çok üslubu barındırdıkları için mektep vazifesi görmüşlerdir. Nitekim dergilerin bu fonksiyonel özelliği halen de devam etmektedir. Şayet dergi, okuyucu kitlesine rahat ulaşabiliyor ve okuyucusuyla iyi diyaloglar geliştirebiliyorsa bugünkü tabiriyle online üniversiteye dönüşmektedir. Cemil Meriç, kitap ve gazeteden farklı olarak derginin vizyonunu, şöyle dile getirir: “Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi; vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı”. (Meriç, 1992: 100).

Dergi yayıncılığını merkez, taşra ve beynelmilel olmak üzere üçlü bir kategoriye tabi tutmak mümkündür. Günümüzde teknolojik imkânların hızla artmasıyla birlikte elektronik ortamda yapılan dergicilik faaliyeti de bir hayli gelişme göstermiştir. Bu durum basılı-sürelî yayınların çok daha ötesine geçmiştir. Ama yine de deftere yazmaktan klavyeye geçişi beceremeyen ve/veya benimsemeyen yazarların; basılı dergiye dokunmaktan, onu koklamaktan ve altını çizerek sayfa yanlarına notlarını alarak okumaktan vazgeçmeyen büyük bir yekûnun varlığı da göz ardı edilmemelidir.

Şamram Van'da sadece 8 sayı ile okuyucusu ile buluşmuşken o dönemde¹ Van'da editörlüğünü Müştehir Karakaya'nın yaptığı ve toplam 48 sayı çıkan bir diğer dergi *Hazan* uzun süre çıkan aktif bir dergi olarak karşımıza çıkmaktadır. (Taştan, 2003: 32). 2002 de yayın hayatına başlayan ve üç aylık düşünce kültür ve edebiyat dergisi olan bi diğer dergi *Bilge Adamlar* o dönemdeki bilinen dergilerden birisidir. Toplam 23 sayı çıkan *Dünyada Van* dergisi ise Van'ın ilk dergilerinden ve pek çok akademisyen ve yazarı buluşturan bir dergi olarak karşımıza çıkmaktadır. 12 sayı boyunca sanat ve edebiyat alanında sesini çokça duyuran *Seyir*, yönetmenliğini Vefa Taşdelen'in yaptığı *Beyaz Gemi* dergisi de o dönemde çift hanelerde çıkan dergilerdendir. Bu dergilerin yanı sıra o dönemde Van'da çıkan diğer dergiler: *Ay Karanlık*, *Aralıklar*, *Ihlamur*, *Tebessüm*, *Tandır*, *Beşinci Mevsim*, *Empati*, *Mavi Boncuk*, *Serencam*, *Ferda*, *Kelime*, *Vanlıların Sesi*, *Artos*, *Eğitimde Yeni Ufuk* adlı dergilerdir. O dönem okullarda çıkan dergi isimlerini de eklersek listenin daha da uzayacağı muhakkaktır. Sadece adı geçen dergi isimlerine bakıldığında bile, ilgili dönem aralığında Van'ın yazın ve kültürel hayatının çok canlı olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmamızın temel eksenini oluşturan *Şamram* dergisi de Van'da bir dönem edebiyat ve kültür sahasına katkıda bulunan dergilerdendir. Çok az denilecek sayıda (8 sayı) çıkmasına rağmen muhteva bakımından çok zengin ve derinlikli bir dergi olduğu görülmektedir. Yine Meriç'in konu ile ilgili olarak iç burkan şu satırları aynı zamanda bu yazının ilham kaynağı olmuştur: "Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihar... Bizde hazin bir kaderi var dergilerin; çoğu bir mevsim yaşar, çiçekler gibi. En talihlileri bir nesle seslenir. Eski dergiler, ziyaretçisi kalmayan bir mezarlık. Anahtarı kaybolmuş bir çekmece. Sayfalarına hangi hatıralar sinmiş, hangi ümitler, hangi heyecanlar gizlenmiş, merak eden yok." (Meriç, 1992: 101). Çok daha iddialı bir tavır ve düşünceyle ortaya çıkan *Şamram* dergisi de çok uzun soluklu olamamış, çeşitli ekonomik sebeplerle 8. Sayıdan itibaren çıkmamıştır.

Bu bağlamda çalışmamızın yol haritası şu şekilde ortaya konulmuştur. Öncelikle dergiye isim olan *Şamram* kelimesinin sahip olduğu mananın tarihi arka planına yönelik ayrıntılı bilgiler verilecektir. Ardından derginin kimlik bilgileri ve teknik özellikleri mercek altına alınacaktır. Daha sonra Van'ın kültürel hayatına yaptığı katkılar anlatılacaktır. Derginin muhtevası ve yazar kadrosu üzerinde

¹ O dönemden kasıt daha çok 1990'lı yılları sonu ile 2011 yılları arası kastedilmektedir. 2011 yılında ki Van depremiyle birlikte dergicilik te zarar görmüştür. Van'da bugün Erciş'te çıkan Hayal Bilgisi dergisi hariç kültür, sanat ve edebiyat ile ilgili herhangi bir dergi yayınlanmamaktadır. (Müştehir Karakaya ile görüşmeden; 21.12.2017)

durularak brans/alanlar bazında dergi, içerik olarak irdelenecektir. Çünkü dergi pek çok farklı konu ve alanlar ile ilgili yazılar neşretmiştir.

1. “Şamram” Adının Menşei

Dergi, ismini Urartu devletinin sulama kanallarından almaktadır. Kaynaklar bu kanalların isminin Şamram olduğunu söylese de, halk arasında daha çok “şamran” olarak bilinmektedir. Van’daki Urartu sulama kanalları, Şamram dergisinin dördüncü sayısındaki bir makaleye konu edinilmiştir. Söz konusu makalede, bu kanalların M.Ö. birinci binin ilk yarısında, Urartular zamanında Van yöresinde Saba döneminde yapıldığı ifade edilir. Yemen’e kadar uzanan yakın doğuda kanal, tünel, baraj gibi sulama ve içme suyu maksadıyla su yapılarının yapıldığı bilinmektedir. Şamram sulama kanalı da bunların içinde en tanınmış ve bir mühendislik harikası olarak en uzun olduğu bilgisi verilir (Aksoy & Ertekin, 2001: 30). Şamram Kanalı, yaklaşık 51 km. uzunluğunda olup Van’ın takriben 30 km. güneyinde yer alan Gürpınar Ovasından uzanarak Edremit üzerinden Urartu krallığının başkentinin bulunduğu Van Ovasına tatlı su getirirdi (Belli, 1977: 11). Kanalin suyu, Hoşap çayının vadisinde bulunan 1760 m. yüksekliğindeki bir pınardan çıktığı ifade edilir. Osmanlı döneminde kanal üzerinde kurulan 40 su değirmeninin olması da kanalın boyutları hakkında bilgi verir. Bu günkü teknolojik imkânlarla ancak ulaşılabilen bu mühendislik, Urartular yaklaşık 2800 yıl önce uygulamış ve su sorununu da çözüme kavuşturmuşlardır (Çeçen, 1995: 70).

Urartu Şamram su kanalının, *Şamram* dergisine isim kaynağı oluşu şöyle ifade edilmiştir: Kendi dönemi itibarıyla dünyanın sayılı mühendislik harikası olan bu tarihi değerimiz derginin ismine de ilham kaynağı olmuştur. Ancak bugün şehir planlaması yapılırken kanala estetik planlama yapılmadığı için, şehir içerisinde basit bir görünüm arz etmektedir. Bu da tarihe karşı duyarlı olmadığımızı göstermektedir (Aksoy & Ertekin, 2001: 30). Şamram su kanalının resmi, dördüncü sayının kapağı olarak da tasarlanmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla dergi ismini hem bir kadim mühendislik projesinden hem de “su”dan almaktadır. Suyun saflığı, temizliği ve hayatı temsil ettiği düşünüldüğünde, derginin isminin manidar olduğu kanaati hâsıl olmaktadır. Derginin kapakları incelendiğinde de su temasının ciddi bir şekilde güçlü olduğu görülmektedir.

2. Şamram’ın Yayın Politikası ve Çıkış Amacı

Başlangıçta bir edebiyat dergisi görünümünde mahalli bir dergi şeklinde çıkan *Şamram*’ın, ileriki sayılarda, ortaya koyduğu ilkeler ve performansla salt bir edebiyat dergisi olmadığı anlaşılmıştır.

Muhtevasından hareketle *Şamram*'ın salt bir edebiyat dergisi olmadığını fakat edebiyattan uzak bir dergi de olmadığını rahatlıkla söylemek mümkündür. O halde *Şamram* niçin çıktı sorusunun cevabını yine derginin vizyon ve misyonunu ortaya koyan çalışmalarından bulabiliriz. Bilindiği gibi dergiler ya poetik tetkik ve icatlarını kamuoyu ile paylaşmak için çıkarlar, ya bir boşluğun doldurulması için çıkarlar ya da mevcut dergilerden farklı bir iddia ile yayınlanırlar. Elbette daha farklı nedenlerle de bir dergi çıkabilir. *Şamram* dergisinin beşinci sayısının editör yazısında derginin *özverili üniversite öğrencilerinin gayretleriyle* çıktığı vurgulanmaktadır. Yazının devamında “*Şamram*, yazılarında tutturduğu akademik seviyeyi sürdürecektir, ülkemiz insanına, yeni, özgün, orijinal bilgi ve yaklaşımlar sunmaya devam edecektir” (*Şamram*, 2001: 5, 32). denilmektedir. Buradan hareketle derginin gittikçe araştırma konularında yazılar yayınlayacağı anlaşılmaktadır. Bununla beraber yazıların yeni bilgi ve yaklaşımları haiz olması şartı da aranmaktadır. *Akademik seviye* tabirinden de anlaşılacağı üzere derginin, yerel edebi dergilerde olduğu gibi, edebi türler ile sınırlı bir yayın yapmayacağı anlaşılmaktadır. O dönemin Van dergilerine bakıldığında yelpazesi pozitif bilimler, sosyal bilimler ve dini yorumları bir arada yayın politikasına sıkıştıran başka bir dergiye rastlamıyoruz. Bu açıdan *Şamram*, aslında Van'ın ve genelde ülkenin bilim ve düşünce hayatına katkıda bulunmak gibi bir gayeye sahiptir. Yukarıdaki editör yazısı alıntısında geçen *ülkemiz insanına* ifadesinden de, derginin Van ile sınırlı tutulmadığı/tutulmayacağı kanaati hasıl olmaktadır. Elbette bütün bu büyük iddia ve güzel temennilerin yerini bulduklarını söylemek mümkün değildir. Çünkü böylesine yüklü bir programla çıkan bir derginin somut etkilerini ancak uzun sayılar sonrasında tespit etmek mümkün olabilirdi. Bu açıdan bakıldığında derginin ilin ve/veya okuyucunun üzerindeki yankısı ve yansıması, bizce net bir şekilde bilinebilecek bir mevzu değildir.

Şamram, faaliyetine devam ettiği sürece titiz ve seçici bir yayın hayatı geçirmiştir. Derginin bu niteliksel boyutunu, kendisine gelen yazıların seçimindeki titizlikten anlamak mümkündür. Gerek muhtelif sayılardaki editör yazılarından gerekse de dergide yayınlanan yazılardan, derginin niteliksel yayın politikası rahatlıkla anlaşılmaktadır. Her sayıda editör yazısı yayınlamayan *Şamram*, ihtiyaç duyulması veya iletilecek bir mesajın olması halinde küçük bir editör yazısı yayınlamıştır. Birinci sayının editör yazısındaki şu cümle derginin yayın hayatına çıkış gayesini ortaya koymaktadır: “İlimize sahip çıkma ve ilmimizin kültür, öğrenme, öğretme ve geçmişi iyi bilip bunu illerimize bir köprü yaparak hayat yoluna aktif olarak devam etme

amacımızdır.” (Şamram, 2000: 1, 1). Derginin yayın ilkeleri ve yayın politikası 5. sayısında daha da berraklaştığı görülmektedir. Bu sayının editör yazısında dergiye gelen yazıların keyfiyeti açısından yazarlardan şunlar istenmektedir: “Yayınlanması istenen çalışmalar, ister bilim alanında, ister kültür edebiyat alanında ve isterse sanat ve tarih alanında olsun, özgün olmalı, sade ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır. Ayrıca Şamram, sevgi, hoşgörü, ümit, diğerkâmlık, çalışkanlık, dürüstlük, bilgi gibi değerleri okurlarıyla paylaşmak istemektedir. Şamram, yazılarında tutturduğu akademik seviyeyi sürdürecektir, ülkemiz insanına, yeni, özgün, orijinal bilgi ve yaklaşımlar sunmaya devam edecektir” (Şamram, 2001: 5, 32). Aynı şekilde 7. sayının çok kısa editör yazısında da derginin yazı ve yayın politikasına yönelik uyarılarda bulunmaktadır: “Çalışmalarını bize gönderen yazar ve araştırmacılarımızdan bir istirhamımız var, o da şudur; İncelenen konular mutlaka özgün ve yeni bilgilerle donanmış olmalıdır” (Şamram, 2001: 7, 32). “Edebiyat yazıları da konu bütünlüğü, ahlaki güzelleştirici ve geliştirici pedagojik verilerle desteklenmiş olmalıdır.” (Şamram, 2002: 7, 32).

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, Şamram yayın hayatına belli ilkeler doğrultusunda yola çıkmıştır. O, bir gayeye hizmet etmek için hazırlanmış ve dergi faaliyetini de bu gaye için koşuşturulan bir uğraş olarak seçmiştir. Şamram, hayata her zaman farklı bir pencereden bakmayı hedeflemiştir. Dergide yayınlanan yazıların muhtevassından, dil ve üslup özelliklerine varıncaya kadar her konuda titiz bir editöryal hizmetin verildiği görülmektedir. Derginin editör yazılarında pek çok yazı ve şiirin sayfa sınırlamasından dolayı neşr edilmediği bilgisini edinmekteyiz. Dolayısıyla dergide her şiir yayınlanmamış ve her hikâyeye kapı aralanmamıştır. Dergide yayınlanacak her bir yazının dil ve muhteva açısından okuyucuya bir güzellik katması hedef edinilmiştir. Bu da Şamram’ı diğer dergilerden ayıran önemli bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Gittikçe akademik kriterleri daha çok benimseyen ve yeni bilgi ve verilere daha açık bir Şamram görmekteyiz. Bu bilgiyi teyit etmek için, dergiyi periyodik olarak incelemek yeterli olacaktır.

3. Şamram’ın Kimlik Bilgileri, Teknik Özellikleri ve Tasarımı

Dergi, ilk sayısını 2000 yılının sonbaharında Artos dağı ile Akdamar adasını birleştiren bir kapak görüntüsüyle okur karşısına çıkmıştır. Künyesinde İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü olarak Fuat Dağbaş görünmektedir. Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü her sayıda aynı kalmakla beraber ikinci sayıdan itibaren derginin editörlüğünü F.

Halit Gül üslenmiştir. Ayrıca jenerik kısmına, yine ikinci sayıdan sonra yayın kurulu ilave edilmiştir. Bu bölüme iki, üç ve dördüncü sayılarda Zahir Ertekin ve Seyfettin Aykaç eklenirken sonraki sayılara bu iki isme ilaveten İsmail Aksoy ve Ömer İzci de dahil edilmiştir. Derginin sayıları farklı şehirlerde ve farklı matbaalarda basılmıştır.² Derginin herhangi bir yerinde tirajı hakkında bir bilgi notu bulunmamaktadır. Ancak şifahen edindiğimiz bilgiye göre her sayıda 1000 adet basılmış, mümkün olduğunca 3 aylık periyodlarla yayınlanmış ve bütün sayılar kapaklar hariç 32 sayfa olarak çıkmıştır. Ancak bu 1000 adet baskının ne kadarının okuyucuyla buluştuğu konusunda herhangi bir malumat elde edemedik (Dağbaş, kişisel görüşme, 21 Aralık 2017).³ Derginin ilk 2 sayısı, reklamlardan elde edilen gelirlerle çıkmıştır. Bunu iç kapak sayfalarında bulunan reklamlardan anlamak mümkündür. Ancak dergi, 3. sayıdan itibaren reklam almayı bırakmış ve ilk yazı, ön iç kapak ile başlamış, arka iç kapak ise şiirlere ayrılmıştır. Hal böyle olunca derginin içindekiler ve jenerik sayfası da derginin son sayfasına alınmıştır. İlk sayıda derginin irtibat adresi belirtilmemişse de ikinci sayıdan itibaren Van'da bulunan Bağdat İş Merkezi'nden idare edildiği bilgisi yer almıştır. Yine ikinci sayıdan itibaren derginin Diyarbakır'da temsilcilik açtığı belirtilmiş ve bu temsilciliğin irtibat bilgileri verilmiştir. Derginin fiyatı ya kapak üzerinde veya jenerik sayfasının en alt kısmında belirtilmiştir. Derginin halen öğretmen olarak görev yapan sahibi ile yaptığımız şifahi görüşmeden, derginin maddi imkansızlıklardan dolayı kapatıldığını ifade etmiştir (Dağbaş, kişisel görüşme, 27 Mart 2018). Zaten yedinci sayının editör yazısının sonunda düşülen şu not derginin kapanmasıyla ilgili sinyal niteliğindedir: “Ekonomik sebeplerden ötürü derginin dağıtımında sıkıntı çektiğimizi belirtmemiz lazım. Bu dolgun derginin daha yararlı olması için tekliflerinizi dergimizin e-mail adresine gönderirseniz seviniriz.” (Şamram, 2002: 7, 32).

Şamram dergisinin ilk iki sayısı kendi içinde bağımsız bir tasarıma sahiptir. Ancak kalan sayılar, aynı biçimsel özelliklerde yayınlanmamıştır. Özellikle ilk iki sayıdan sonra hızlı bir şekilde dizgi-tasarım açısından toparlanmış ve daha okunaklı bir mizanpaj ile okurun karşısına çıkmıştır. Dolayısıyla tasarım açısından ilk iki sayıda,

² Derginin künye sayfalarına baktığımızda birinci sayının Van'da Şark Yıldızı Matbaası'nda basıldığını görüyoruz. İkinci sayı Ankara Esam Matbaası'nda basılmıştır. Üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sayıların tamamı Şanlıurfa Elif Matbaası'nda basılmıştır. (Derginin jenerik sayfalarına bakınız)

³ Bizim için derginin en sır yanı, okuyucusuyla ne kadar buluştuğu, okuyucunun dönümleri ve derginin gelen dönümlere göre şekillenip şekillenmediği bilgisidir. Bu konuda maalesef yeterli deneyeye ulaşamadık.

özellikle ilk sayıda bir bocalama görülmüş ise de daha sonra düzene oturmuştur. Özellikle araştırma yazılarında, görsel öğeleri zengin bir şekilde uygulamayı başarmıştır. Son sayıya kadar da mutad standardını muhafaza etmiştir. *Şamram*, tasarımda ölçülü olmayı ve israftan kaçınmayı ilke edinmiştir. Özellikle boş kalan bölümlere tarihi ve ahlaki ilkeleri içeren vecizeler yerleştirmek suretiyle okuyucuya mesaj vermeyi de ihmal etmemiştir.

Derginin ilk sayısının kapağında “Kültür-Sanat-Edebiyat” olarak belirlenen çizgisi, ikinci sayıdan itibaren “İlim, Kültür, Sanat, Tarih, Edebiyat Dergisi” olarak değiştirilmiş, muhteva da buna paralel olarak daha zengin hale getirilmiştir. Kapak tasarımları ilk 4 sayıda dikkat çekici tabiat veya tarihi resimlerden oluşurken, 5. sayıdan itibaren kapaklar, oluşturulmuş bir muhtevaya ve düşündürülen alegorik tasarımlara dönüştürülmüştür. Her sayının ön kapak tasarımına uygun edebi bir de vecize yerleştirilmiştir.

Dergi ilk sayısından son sayısına kadar aynı ebatla (28x20 cm) çıkmıştır. Özellikle uzun soluklu yazılarda sayfa iki sütuna ayrılarak, okurken tek düze sıkıcı satır düzeninin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Dergi kapandıktan sonra kırmızı bir cilt içine tüm sayılar bir araya getirilerek istifadeye medar olmak üzere satışa sunulmuştur. Bu tek ciltlik derginin arka cildinde şu beyit yazılıdır:

*Üç beş cılız kaynak baş başa verdi
Muhteşem bir çağlayan olup çağladı*

4. *Şamram*'ın Yazar Kadrosu, Yazı Dağılımı ve Muhtevası

Birinci sayıda ağırlıklı olarak Van temalı konular ele alınırken ikinci sayıdan itibaren içerik birden bire değişmiştir. Nitekim ikinci sayının editör yazısında bu durum şöyle izah edilmektedir: “Bu sayımızda okuyucudan gelen öneri ve yazılar dikkate alınarak; içerikte bazı değişikliklere gittik. Bunların başında gerek Van dışındaki yerlere ilişkin yazılardan gerekse değişik konularla alakalı bize ulaşan yazılardan seçtiklerimizi yayımlıyoruz.” (*Şamram*, 2000: 2, 1). Buradan anlaşılıyor ki, dergi artık kanatlarını ve perspektifini Van ile sınırlamayacaktır. Ayrıca yazar kadrosunu da bu bağlamda daha zengin hale getirmeyi hedeflemektedir.

Derginin ciltli baskısının arka kapağındaki beyitten ⁴ anlaşılmaktadır ki, dergi bir ekip maharetiyle yayınlanmıştır. Yani

⁴*Üç beş cılız kaynak baş başa verdi/Muhteşem bir çağlayan olup çağladı*

sadece dergiye dışarıdan gelen yazılardan derlenen bir çalışmadan ziyade, planlı ve programlı bir ekip işi olduğunu hissettirmektedir.

Şamram'da yer alan yazı ve şiirlerin içeriğine baktığımızda zengin bir görüntünün hâkim olduğunu görmekteyiz. 8 sayılık dergide birçok konuda yazılar kaleme alınmıştır. Bunlar derginin kapağında da vurgulandığı gibi bilim, sanat, edebiyat, tarih, kültür vs. konularda tanınmış ve tanınmamış birçok yazarın ve şairin yer aldığı anlaşılmaktadır. Araştırma, sanat ve ahlak ilkeleriyle çıkan Şamram, günlük siyasi olaylara ve politik mevzulara hiç değinmemiştir. Dergi bu şekilde her zaman okunabilen kalıcı bir mevkute olmayı başarmıştır.

Dergide Şamram Tarih Araştırmaları Grubu, Şamram Sanat Tarihi Araştırmaları Grubu gibi araştırma grupları da bulunmaktadır. Bunun dışında özellikle başyazılar, derginin ab-ı hayatı hükmündedir. Başyazıların isimleri de muhtevası gibi ilginçtir. mesela; *Asl'a Rucû'*, *Menhus Ruh*, *Girişimci Rûh*, *İnsanımızın Tekamülü* (Pakyürek, 2005: 97) gibi başyazılar, yazarlarına ve okuyucularına ilham kaynağı olmuştur. Nitekim bu yazılar daha sonra kitaplaşmış ve kitabın girişinde Şamram'a atfen şöyle denilmiştir: "Tahlil, ancak sekiz defa dünya yüzünü görmüş bir mevkutenin beynini oluşturan yazılar bütünüdür. Kaldığı yerden devam edeceği ümidi, devam edememesinin sancısını taşımamıza yardımcı olmaktadır." (Pakyürek, 2005: 5) Bu açıklamadan derginin istenmeyen veya mecburî sebeplerle kapatıldığını da anlamış oluyoruz. Bu açıklamadan ayrıca derginin kaldığı yerden bir gün devam edebileceğine dair izlenim vermektedir. Ancak o günden bu güne böyle bir teşebbüsün olmadığı bilinmektedir.

Dergide röportaj, söyleşi, gezi yazısı, günlük ve mektup gibi edebi türler yer almamıştır.

Aşağıdaki tabloda Şamram Dergisi'ne ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 1: Şamram Dergisi Yazar- Yazı/Şiir Dağılımı

Yazar/Şair İsimleri	DÜZ YAZI	ŞİİR	Yazar/Şair İsimleri	DÜZ YAZI	ŞİİR
Suat Parin	1		S. Yusuf Fırat		1
M. Latif Salihoğlu	1		Mehmet Pamuk		1
Müştehir Karakaya		1	David Van Biema	1	

Halit Gül	6		Adil Ebubekir Ayna	3	
Abdülhadi Timurtaş	4		Şehmuz Serhat	1	
Seyfettin Aykaç		2	Dana Mackenzie	1	
Füreyya Saygın	4		Halim Öncü*Habip Pınar	3	
Zülküf Kara		1	Zahir Ertekin*İsmail Aksoy	1	
M. Emin Yiğit	2		Kamuran Bildik		5
Sait Demir		2	A Demir	4	
Anonim	9		General Omar N. Bradley	1	
Zahir Ertekin	5		Ömer İzci	1	
Rabia Gül	2		Nesibe Uhut	2	2
Aziz Aykaç		1	Hüseyin Yüksek	1	
A Pakyürek	8		Fazıl Beyazıt/Süleyman Aydın	2	
Tarih Araştırma Gurubu	3		Serkan Polat	1	
İ.Hulusi	3		Eyüp Işık	1	
İ. Sürücü	1		Pervin Çeşme		1
Hasan Boz		1	Abdürrahim Yıldız	1	
Fazıl Beyazıt	2		Halim Öncü	1	
RudyRucker	1		Derya Alıcı	1	
Tacettin Can	1	1	Naci Orhan		1
Aziz Serhat	1		Sema Altın Dilek	1	1
V. Nejat İbrahim oğlu	1	1	Seyit Ali Eren	1	
Habip Pınar	2		A Melik	1	

M. Sadık Coşkun	2		Nurefşan Aslan Türk	1	
Necmettin Çeliker		1	Risale-i Nur Şerhi?	4	
*****		6	S. Tarih Araştırma Gurubu	2	

Tabloda görüldüğü üzere 30 şiir 95 düzyazı olmak üzere dergide toplam 125 çalışma yayınlanmıştır. 8 sayıdan oluşan ve her sayısı 32 sayfa ile sınırlı olan bir dergi için 125 çalışma takdire şayandır. Düz yazıların dağılımında ise araştırma konuları büyük yekûnu oluşturmaktadır. Dergide edebi türler içerisinde şiirden sonra en fazla deneme yazıları görülmektedir. Hikâyelerin sayısı daha azdır.

Dergide çeviri yazılarına da rastlamak mümkündür. Derginin sayfaları arasında özellikle bilim sahasında İngilizceden çevrilen yazılara rastlamak mümkündür. “12. Yüzyılın Kahramanı” başlıklı yazı derginin çok az sayıdaki çevirilerinden bir tanesidir. Yazı 31.12.1999 yılında Time dergisi özel sayısından Sündüs İkra tarafından çevrilmiştir.

Derginin biyografi yazıları dikkat çekicidir. Birinci sayı hariç, diğer tüm sayılarda önemli şahsiyetlerin biyografilerine rastlamak mümkündür. Biyografik çalışmalar bazı sayılarda “Çağın Sığmayanlar”, bazı sayılarda da “Pırlanta Dönemden Tablolar” üst başlığı altında işlenmiştir. Her sayıda ortalama bir şahsiyetin hayatının incelendiğini görmekteyiz. *Seyfeddin Amidi, Şeyh Muhammed Emin Erbilî, Şeyh Adi Misafir, Molla Güranî, Muhammed Abduh, Cizreli Üç Bilge Kardeş (İbnü'l Esir Mecduddin, İbnü'l Esir İzeddin ve İbnü'l Esir Ziyaüddin), Muhammed Abduh* gibi isimler, derginin biyografik çalışmaları arasında incelenmiş şahsiyetlerdir. Bu çalışmaların pek çoğu, Abdülhadi Timurtaş'ın imzasını taşımaktadır. Timurtaş'ın bu çalışmaları, daha sonra geliştirilerek ve ilaveler yapılarak kitap halinde neşredilmiştir (Timurtaş, 2007: 11). Biyografi çalışmalarında Timurtaş'ın dışında bir de M. Sadık Coşkun'un ismine rastlamaktayız.

Derginin dördüncü sayısından itibaren “Nurun Aynamızdaki Yansıması” üst başlığında Bediüzzaman Said Nursi'nin eski eserlerinden bazı kısımların şerhleri yer almaktadır. Bu çalışma Ahmet Sait Pakyürek isimli araştırmacıya aittir.

Tarih Araştırmaları Gurubu'nun “İslam'ın Anadolu'ya Gelişi-Doğu ve Güneydoğu İlleri” bir boşluğu dolduracak/dolduran mahiyette araştırma yazılarıdır. Her bir sayıda bir il ele alınmış ve İslam'ın o ile nasıl geldiği belgeleriyle ortaya konmuştur. Bu çalışma daha sonra

İslam'ın Anadolu'ya Gelişi (Demir, 2004) adıyla kitap halinde neşr olunmuştur.

Derginin bir diğer yazı dizisi bölgenin mimarisi ve sanatını araştıran Sanat Tarihi Araştırma Gurubu'nun çalışmalarıdır. Bu dizide başta Eyyubî Devleti'nin mimari yapıları olmak üzere Bitlis, Hoşap, Gevaş, Van gibi önemli yerleşim yerlerindeki İslami döneme ait sanat ve mimari yapıları araştırılmıştır. Derginin Sanat Tarihi yazılarının tamamında F. Halil Gül'ün editörlük yaptığı görülmektedir.

Derginin bilim dünyasını ilgilendiren yazıları da mevcuttur. Örneğin; *Öklid Dışı Geometrilere* yazısında matematik, *Etçil Bitkiler* yazısında biyoloji, *Türkiye Zoocoğrafyasına Bir Bakış* yazısında coğrafya, *Bilgi İletişim ve Güç* yazısında Bilgi Teknolojileri, *Pascal'dan Von Neumann'a Bilgisayar Fikrinin Gelişimi ve İnternet* yazısında Teknoloji, *Küreselleşme Üzerine* yazısında Kültür, *Kulak Denilen Fakülte* yazısında Tıp ilmi ile ilgili güncel ve orijinal araştırma konuları sunulmaktadır. Bunların dışında derginin her sayısında bilimsel çalışmalara dair yazıları bulmak mümkündür.

Derginin edebi veçhesini yansıtan en önemli yazıları, deneme, şiir ve hikaye türlerinde karışımına çıkmaktadır. Bu tür yazılar aynı zamanda derginin düzyazılarının önemli bir kısmını teşkil etmektedir. Deneme türünün en önemli yazıları, derginin başyazıları olarak görülmektedir. Bu yazılar muhteva açısından yoğunluktadır. Ayrıca dili bu yazıların dili nispeten daha ağırdır. Bu denemelerde edebi muhteva gibi edebi sanatların da sıkça kullanıldığını görmek mümkündür. Bu yazıların yazarının adı yazılmamıştır. Sadece her yazının sonunda büyü harflerle 'ŞAMRAM' ismi yazılmıştır. Bu da, bu yazıların, büyük ihtimalle derginin ortak duygularını seslendirdiğini nitelemek için yazılmış olmalıdır. Başyazıların dışında, derginin sayfaları arasında Nesibe Umut, M. Zahir Ertekin, Füreya Saygın ve M. Emin Yiğit gibi isimlerin deneme yazılarına rastlamaktayız.

Dergide en çok yayımlanan edebi tür kuşkusuz ki şiirlerdir. Dergi içerisindeki toplam yazıların neredeyse dörtte üçünü şiirler oluşturmaktadır. Derginin toplam 17 şairi bulunmaktadır. Adı olmayan ancak beş yıldız ile simgelenen kişi tarafından 6 ve Kamuran Bildik isimli şair tarafından ise 5 adet şiir bulunmaktadır. Bu iki isim derginin en çok şiir yayımlamış şairleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Derginin en zayıf edebi türü hikâyedir. Dergide tanınan bilinen hikaye yazarlarına rastlamıyoruz. Yayımlanan toplam beş hikâyenin yazarları şunlardır: Rabia Gül, İbrahim Hulusi, İ. Sürücü.

Sonuç

Sekiz sayı yayınlanan *Şamram*, kapsamlı konu içeriği ve yazar-şair kadrosu itibariyle kendi döneminin dergileri arasında önemli bir konuma sahiptir. Makalemizin ekinde sunduğumuz tablolar derginin içerik ve kadro açısından zenginliğini ortaya koymaktadır.

Bir dergini rüştünü ispatlaması ve büyük bir boşluğu doldurması için uzun süreli yayın yapması gerekmektedir. *Şamram* dergisinde pek çok farklı alanda yazılar yayınlamış olsa da, derginin kültür, düşünce ve edebiyat tarihinde kendini konumlandırarak derecede bir alan oluşturduğunu söylemek zordur. Çünkü derginin yayın hayatı kısa sürmüştür. Bir dergi çok uzun soluklu olmasa da, pek çok kişileri yetiştirebilir ve pek çok nitelikli çalışmalar barındırabilir. Ayrıca genç araştırmacılar açısından pek çok araştırma konusunun belirlenmesine vesile olabilir. Bu bağlamda ince bir işçilik, bilgili bir emek ve ahlaki bir meziyetle çıkarılan *Şamram* dergisi kısa süreli yayın hayatına rağmen önemli bir misyonu yerine getirmiştir Çünkü *Şamram*'da yazan ve/veya yazıya başlayan pek çok şair yazar bugün kitap neşretmiş durumdadır. Üniversitelerde hocalık yapan araştırmacılar olarak akademik camiaya katkı sunmaktadırlar. Bunda şüphesiz *Şamram* dergisinin katkısı büyüktür.

Yerel dergilerde farklı branş ve konulara el atma isteği, yerellikten ulusala geçme isteğinin bir tezahürüdür. *Şamram*'da da bunu görmek mümkündür. Nitekim dergi ikinci sayıdan itibaren bölgenin pek çok ilinde satışı ve dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Dergide yayımlanan yazıların başlangıçta orta seviyedeki bir okura hitap ettiği ve yeni bilgiler ile okuyucuyu aydınlatmak istediği görülmektedir. Ancak sonraki sayılarında daha üst düzey bir üslupla, daha nitelikli yazılara yer verildiğini söylemek mümkündür. Bu durum *Şamram*'ın kendi okuyucu kitlesini oluşturduğunun en somut kanıtıdır. Yazar kadrosunun bir bölümü Van ile adeta özdeşleşen isimlerden oluşmaktadır. Müştehir Karakaya ve Aziz Aykaç gibi. Ancak derginin yazar kadrosu çoğunlukla bilinen ve tanınan isimlerden oluşmamıştır.

Dergi yazılarının seçiminde yararlılık ilkesini gözetilmiştir. Bu yarar da kişisel ve toplumsal fayda esası üzerine bina edilmiştir. Bu da derginin güncel, siyasi ve magazin konulardan uzak olduğunu göstermektedir.

Derginin gurup yazıları, dergide kolektif bir çalışmanın olduğunu göstermektedir. Tarih araştırmaları gurubu, sanat tarihi araştırmaları gurubu gibi gurupların yayınladıkları yazılar, dergiye entelektüel bir hava kazandırmıştır.

Bilim alanında yapılan yayınlar derginin genel yapısına en az uyan ve derginin yayın politikasının sosyal bilimlerin dışına taşıdığı

gösteren yazılar olarak okunmalıdır. Böyle dergilerde bu tür yazılar, belki de sadece ilgilenen kişilere seslenen yazılardır.

Derginin dini mesajlardan hali olmadığını söylemek lazımdır. Bediüzzaman Said Nursi'nin eski eserlerinin serhleri, din büyükleri, alimlerin biyografileri ve fıkıh ile ilgili yazılar bu düşüncüyü teyit etmektedir.

Derginin edebi yazıları derginin yoğun yazı atmosferine rağmen, dergide ciddi bir yer teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Özellikle şiir ve deneme bu bakımdan öne çıkan türlerdir.

Kaynakça

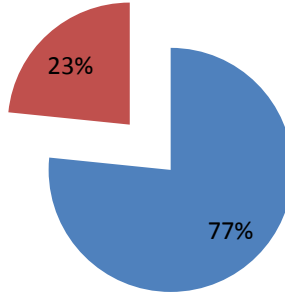
- Aksoy, İ., Ertekin, Z. (2001). Van'daki Sulama Kanalları ve Kehrizler. *Şamram*, S.4, Van: ss. 30-32.
- Belli, O. (1977). *Doğu Anadolu Urartu Sulama Kanalları*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat.
- Çeçen, K. (1995). Van'da Urartu Su Tesisleri. *Van*, İstanbul: Kültür Bakanlığı, ss. 70-77.
- Çilingiroğlu, A. (1995). Eski Çağlardan Urartu Krallığının Sonuna Kadar Van. *Van*, İstanbul: Kültür Bakanlığı, ss. 54-68.
- Demir, A. (2004). *İslam'ın Anadolu'ya Gelişi*, İstanbul: Kent.
- Meriç, C. (1992). *Bu Ülke*, Ankara: İletişim.
- Pakyürek, A. S. (2005). *Zaman ve Zemini Tahlil*. Şanlıurfa: (yayın evi yok)
- Taştan, Z. (2003). Van'ın En Uzun Soluklu Sanat ve Edebiyat Dergileri: Hazan ve Seyir. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Van: S.4, ss. 24-41.
- Timurtaş, A. (2007). *Çığır Açan Şark Alimleri*, İstanbul: Kent.
- <http://bilgeadamlar.net/main.php?p=dergi-list> (erişim: 20.12.2017)
- <http://vansesigazetesi.com/yazar-bizim-ellerden-bir-dergi-geldi-gecti-dunyada-van-4462.html> (erişim: 20.12.2017)

EKLER

Dergide Yayınlanan	
Düz Yazı Sayısı	Şiir Sayısı
95	29
TOPLAM	124

Düzyazı ve Şiir Yüzdeliği

■ Düz Yazı Sayısı ■ Şiir Sayısı

Sadece Düz Yazı Yazan Yazarlar (Şamram)

	Yazar Adı	Yazı Sayısı
1	Anonim	9
2	A Pakyürek	8
3	Halit Gül	6
4	Zahir Ertekin	5
5	Abdülhadi Timurtaş	4
6	Füreya Saygın	4
7	A Demir	4
8	Risale-i Nur Şerhi?	4
9	Tarih Araştırma Gurubu	3

10	İ.Hulusi	3
11	Adil Ebubekir Ayna	3
12	Halim Öncü*Habip Pınar	3
13	M. Emin Yiğit	2
14	Rabia Gül	2
15	Fazıl Beyazıt	2
16	Habip Pınar	2
17	M. Sadık Coşkun	2
18	Fazıl Beyazıt/Süleyman Aydın	2
19	S. Tarih Araştırma Gurubu	2
20	Suat Parin	1
21	M. Latif Salihoğlu	1
22	İ. Sürücü	1
23	RudyRucker	1
24	Aziz Serhat	1
25	David Van Biema	1
26	Şehmuz Serhat	1
27	Dana Mackenzie	1
28	Zahir Ertekin*Ismail Aksoy	1
29	General Omar N. Bradley	1
30	Ömer İzci	1
31	Hüseyin Yüksek	1
32	Abdürrahim Yıldız	1
33	Halim Öncü	1
34	Derya Alıcı	1
35	Halim Öncü	1
36	Derya Alıcı	1
37	Seyit Ali Eren	1
38	A Melik	1
39	NurefşanAslan Türk	1
TOPLAM		90

Sadece Şiir Yazan Şairler (Şamram)		
	Şair Adı	Şiir Sayısı
1	*****	6
2	Kamuran Bildik	5
3	Seyfettin Aykaç	2
4	Sait Demir	2
5	Müştehir Karakaya	1
6	Zülküf Kara	1

7	Aziz Aykaç	1
8	Hasan Boz	1
9	Necmettin Çeliker	1
10	S. Yusuf Fırat	1
11	Mehmet Pamuk	1
12	Pervin Çeşme	1
13	Naci Orhan	1
	TOPLAM	24

Düzyazı ve Şiir Yazan Yazar/ Şairler (Şamram)			
	Yazar/Şair Adı	Düzyazı Sayısı	Şiir Sayısı
1	Tacettin Can	1	1
2	V. Nejat İbrahim oğlu	1	1
3	Nesibe Uhut	2	2
4	Sema Altın Dilek	1	1
	TOPLAM	5	5

Sadece Düz yazı Yazarlar	39
Sadece Şiir Yazarlar	13
Hem Düzyazı Hem Şiir Yazarlar	4
TOPLAM	56

Yazar ve Yazı Biçimi

